

Predgovor

Nakon što su, tijekom 19. stoljeća, otkrivene tehnološke mogućnosti bilježenja stvarnog života slikom, a zatim i zvukom, fotografijom i tonskim zapisom, bilo je samo pitanje dana kada će se pojaviti i mogućnost bilježenja stvarnog života u pokretu, odnosno kamerom i filmom, što se i dogodilo, tijekom tog istog stoljeća. Doduše, trebalo je još proći nešto vremena do mogućnosti bilježenja slike i zvuka istodobno, sinkrono, ali izumom tonske kamere u 20. stoljeću i do tog je došlo. Uglavnom, sva su ta tehnička dostignuća otvorila put prema nebrojenim mogućnostima korištenja ovog medija u posve različite svrhe i to, što je važno za naglasiti, upućenog prema ogromnoj masi izravnih i neizravnih korisnika, konzumenata, bez čega je i društveni život vrlo brzo postao nezamisliv.

Taj medij, naime, može služiti i kao zabava i kao umjetnost, u svojoj suštini služi kao informacija, čime dakako dolazimo i do znanosti. Pri tome, naravno, uvijek kao ključno ostaje i ono otvoreno pitanje problematike odnosa stvarnosti i njezine interpretacije, ali ono je postojalo i prije otkrića audiovizualnih medija, a postojat će i dalje, budući da je sastavni i neizbježni dio ljudskog promišljanja, kojeg će biti dokle bude i ljudi.

No, s obzirom na sve rečeno, nije nimalo čudno da su se audio(i) vizualna tehnička dostignuća, praktički od samih svojih početaka, počela i nastavila koristiti i u znanstvene svrhe, što je bilo od neizmjerne važnosti upravo onim znanostima koje se bave bilježenjem i razumijevanjem pojavnosti života. I upravo stoga je jedna od prvih znanosti koja je posegnula za tom tehnologijom bila baš etnologija, odnosno kulturna/socijalna antropologija. Naravno, kako to u znanosti i biva, usporedo sa znanstvenom praksom primjene tog medija morala se razvijati i njezina teorija, a upravo time – razvojem teorije i prakse (audio)vizualne etnografije i antropologije – baviti će se ova knjiga.

Njezini autori – oboje etnolozi/kulturni antropolozi – imaju za to dobre razloge i konkretnu poziciju progovaranja; Tanja Bukovčan na studiju etnologije i kulturne antropologije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu od 2004. godine predaje kolegij *Uvod u vizualnu antropologiju*, a Aleksej Gotthardi-Pavlovsky od 1990. je na Hrvatskoj radioteleviziji urednik i koautor dokumentarnih televizijskih emisija/filmova s tema-

ma iz etnologije i folkloristike od kojih su mnogi sudjelovali na međunarodnim i domaćim festivalima etnografskog i dokumentarnog filma, nerijetko i nagrađivani. Osim toga, autor je i magistarskog rada upravo iz ove tematike, obranjenog na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2009. godine, koji je i poslužio kao temelj ove knjige. Oboje su bivali i članovima selekcijskih i ocjenjivačkih sudova pojedinih festivala etnografskog filma. Sve u svemu, autori imaju dobar uvid u svjetsku i domaću teoriju i praksu ove znanstvene discipline, a s godinama se, naravno, pojavila i potreba za konkretnim udžbenikom kolegija kojeg autorica ove knjige predaje svojim studentima.

Drugim riječima, namjena je ove knjige da, prije svega, bude udžbenik za studente etnologije i kulturne/socijalne antropologije, te drugih društvenih i humanističkih znanosti koje u svojem kurikulumu imaju kolegij iz vizualne antropologije, ali naravno, ona je namijenjena i svima ostalima koje to područje zanima.

Iz nje se primarno može doznati kako se razvijala teorija i praksa ove znanstvene discipline – kako u svijetu, tako i usporedno u Hrvatskoj – od njezinih početaka do današnjih dana, odnosno do trenutka pisanja ove knjige, pri čemu se s neskrivenim ponosom može reći i kako Hrvatska u tome za svijetom, u samim počecima ove discipline, nije bitno zaostajala.

No, važno je odmah ovdje, na početku, reći i što ova knjiga neće i ne može - a to je naučiti nekog kako raditi filmove. Za to naime i to već odavno, postoji pregršt puno konkretnije literature, a uostalom, pravljenje filmova i ne može se naučiti (samo) iz knjiga; to je, prije svega, stvar prakse i njome stečenog znanja i iskustva. Ali, ako je tako, ako teorijsko promišljanje ne može dovesti do sigurnog puta stvaranja znanstveno relevantnog filma, može li onda film uopće biti sredstvom znanstvenog progovaranja? Kao što ćemo vidjeti, upravo je to pitanje obilježilo čitav dosadašnji životni vijek vizualne etnografije/antropologije i upravo će na to pitanje ova knjiga pokušati dati odgovor. Pa, krenimo redom...